

Гордієнко Наталія Миколаївна (Запоріжжя) – кандидат соціологічних наук, доцент, проректор з наукової роботи Комунального вищого навчального закладу «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради.

СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ РЕПУТАЦІЇ ІНТЕРНАТНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

Однією з найбільш обговорюваних тем у вітчизняному освітньому дискурсі є проблематика роботи інтернатних закладів. Це пояснюється підготовкою їх реформи, головним напрямком якої є поступова реструктуризація цього інституту освіти. Доленосна роль інтернатів у житті багатотисячного контингенту соціально незахищених учнів, необхідність вирішення їх актуальних проблем не шляхом спроб і помилок, а на основі обґрунтованої, схваленої суспільством і фахівцями стратегії актуалізує значення наукового дослідження всіх аспектів діяльності цих закладів, у тому числі – і їхнього репутаційного потенціалу, що акумулює оцінки громадян і є важливим індикатором успішності виконання інтернатами своєї місії.

За результатами соціологічного дослідження якості виховання соціальної зрілості учнів шкіл-інтернатів для дітей-сиріт Л. Канішевська констатує наявність недоліків практичної системи навчання і виховання школярів, непідготовленість педагогів до ефективного формування соціальної зрілості старшокласників [2, с. 83]. Разом із тим, у вітчизняному фаховому дискурсі досить впливовою є точка зору про те, що при реформуванні системи інтернатних закладів необхідно зберегти акумульований протягом десятиліть цінний досвід корекційно-реабілітаційної діяльності. На думку М. Родди, Україна відрізняється від західних країн тим, що вона зберегла загальну систему спеціальних шкіл для дітей з особливостями розвитку. Ці школи є безцінними осередками знань і досвіду [3, с. 23]. В. Бондар наголошує, що реформування національної системи спеціальної освіти має відбуватися не шляхом механічного копіювання європейського досвіду інклюзії, а з урахуванням обсягу корекційної допомоги, яку діти з особливими потребами отримують в умовах функціонування шкіл-інтернатів [1, с. 10].

Аналіз наукових публікацій свідчить про те, що серед фахівців немає консолідованої позиції в оцінці ефективності роботи та доцільності реформування інтернатних закладів. У демократичних країнах важливі рішення, що стосуються серйозних соціальних проблем, приймаються з урахуванням поглядів громадян. Тому необхідним етапом реформування інтернатних закладів є вивчення громадської думки з даного питання, що є одним із актуальних завдань вітчизняної соціології освіти.

З метою вивчення суспільної думки щодо репутації інтернатів як навчально-виховних закладів, доцільності та можливостей їх реформування в контексті пріоритетів української освіти нами було проведено соціологічне дослідження методом онлайн-опитування. В інформаційній мережі «Інтернет» була викладена анкета «Ваша думка щодо ролі інтернатних закладів в українському суспільстві». У дослідженні взяли участь 287 респондентів, серед яких 72% складають жінки, 42% – мають дітей.

Для виявлення інтегральної репутаційної оцінки інтернатів респондентам було запропоновано дати відповідь на питання: «У випускників шкіл-інтернатів репутація вище, нижче або така ж, як у випускників звичайних загальноосвітніх шкіл?». Більшість респондентів (65,3%) вважає, що репутація випускників шкіл-інтернатів нижче, ніж у випускників звичайних загальноосвітніх шкіл. Ці дані емпірично підтверджують гіпотезу про стигматизацію випускників інтернату і взагалі інтернату, як освітнього соціального інституту.

Разом із тим, аналіз відповідей на інші питання показав, що основна частина респондентів повністю або частково погоджується з тим, що школи-інтернати надають учням якісну освіту і виховання (50%), що діти добре харчуються і виховуються у сприятливих умовах: санітарно-гігієнічних, матеріально-технічних, естетичних (55,7%), що вчителі та вихователі в більшості шкіл-інтернатів добре ставляться до дітей (60%). Про взаємини вихованців у школах-інтернатах респонденти інформовані в найменшій мірі, хоча майже половина (47,5%) схильні оцінювати їх як дружні. Також виявилось, що громадська думка не підтримує ідею повної ліквідації інтернатів як освітньої інституції, хоча допускає можливість передачі дітей-сиріт в сім'ї різного типу та організації їх інклюзивного навчання за умови достатнього фінансування цих заходів.

Таким чином, за результатами емпіричного вивчення репутації інтернату як освітнього інституту з точки зору громадськості з'ясувалося, що цей інститут не отримує категоричних негативних оцінок, існує баланс позитивних і негативних суджень про якість освіти, виховання, ставлення до дітей в інтернатних закладах. Вирішальним є вплив порівняльного контексту на судження респондентів. При порівнянні зі звичайними загальноосвітніми школами інтернатні навчальні заклади отримують здебільшого негативні оцінки, але без такого зіставлення переважають позитивні судження громадськості про роль інтернатів у системі освіти України. Це означає, що в стратегії піар-кампанії на користь шкіл-інтернатів слід виходити тільки з безпосередніх оцінок їх діяльності. Можливе порівняння інтернатів між собою, але не зі звичайною загальноосвітньою школою, яка априорі має більш вигідні умови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бондар В. Освіта дітей з особливими потребами: пошуки та перспективи / В. Бондар // Сучасні тенденції розвитку спеціальної освіти (Українсько-Канадський досвід) : матеріали Міжнар. конф., Київ, 25-26 травня 2004 р. / за ред. : В. І. Бондаря, Р. Петришина. – К. : Наук. світ, 2004.– С. 3-12.
2. Канишевская Л. Специфика воспитания социальной зрелости учащихся школ- интернатов для детей-сирот / Л. Канишевская // Социология : теория, методы, маркетинг. – 1999. – № 4. – С. 77-84.
3. Родда М. Громадянське суспільство, Канада, Україна і проблеми освіти глухих / М. Родда // Сучасні тенденції розвитку спеціальної освіти (Українсько-Канадський досвід) : матеріали Міжнар. конф., Київ, 25-26 травня 2004 р. / за ред. : В. І. Бондаря, Р. Петришина. – К. : Наук. світ, 2004.– С. 21-25.